

UCHWAŁA NR 21/III/20
DOLNOŚLĄSKIEJ RADY DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO
z dnia 16 grudnia 2020 r.

w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej projektu Rozdziału
„Działania na rzecz zaangażowania społeczności Subregionu Wałbrzyskiego
do wprowadzenia i akceptacji zmian w ramach planowanej TRANSFORMACJI
ENERGETYCZNEJ, proponowane przez sektor społeczny (pozarządowy)”,
będącego częścią Terytorialnego Programu na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji (TPST)

Na podstawie art. 41a ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) oraz § 9 ust. 1 uchwały nr 2502/VI/20 Zarządu Województwa Dolnośląskiego w sprawie organizacji i trybu działania Dolnośląskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego na lata 2020-2023 uchwała co następuje:

§ 1.

Dolnośląska Rada Działalności Pożytku Publicznego pozytywnie opiniuje projekt Rozdziału „Działania na rzecz zaangażowania społeczności Subregionu Wałbrzyskiego do wprowadzenia i akceptacji zmian w ramach planowanej TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ, proponowane przez sektor społeczny (pozarządowy)”, będącego częścią Terytorialnego Programu na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji (TPST). Projekt ww. Rozdziału stanowi załącznik do uchwały.

§ 2.

Zobowiązuje się Przewodniczącego Dolnośląskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego do przekazania opinii Zarządowi Województwa Dolnośląskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Dolnośląskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego
Waldemar Weihs

Załącznik do uchwały nr 21/III/20

Dolnośląskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego

z dnia 16 grudnia 2020 r.

TERYTORYALNY PROGRAM na rzecz SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI (TPST)

(Wersja 4.0 z dnia 01.12.2020)

ROZDZIAŁ:

Działania na rzecz zaangażowania społeczności Subregionu Wałbrzyskiego do wprowadzenia i akceptacji zmian w ramach planowanej TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ, proponowane przez sektor społeczny (pozarządowy).

Bazując na doświadczeniach „rewolucji energetycznej” w Niemczech wiemy już, że proces transformacji energetycznej jest skomplikowany i wymaga koordynacji, przejrzystości, społecznej akceptacji i partycypacji.

Jako przedstawiciele organizacji pozarządowych upatrujemy duże nadzieje i możliwości w programowanym obecnie wydatkowaniu środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Ogromna rola KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ w pozyskaniu akceptacji dla wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (OZE) jest ściśle związana z szeroko zakrojoną akcją edukacyjną, czynnie włączającą lokalne społeczności w realizację PROGRAMU NA RZECZ SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI.

Spółeczny wymiar energetyki odnawialnej dotyczy przede wszystkim etapu jej planowania i wyznaczania celów w latach 21-27. Uwzględnienie partycypacji społecznej w tej fazie tj. planowania spowoduje poczucie „własności” procesu decyzyjnego i identyfikacji z nim. Wiemy jednak, że zainteresowanie obywateli współpracą na rzecz transformacji energetycznej nie jest zjawiskiem samoistnym i dlatego tak ważna jest do odegrania rola organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych, aby wywołać to zaangażowanie. Tutaj z kolei będzie niezbędne zarezerwowanie środków finansowych, które pozwolą na zorganizowanie skutecznej komunikacji i włączenia obywateli w wyżej opisany proces.

System, w którym społeczeństwo w sposób aktywny uczestniczy w wyborze i budowaniu modelu energetycznego, mając nad nim kontrolę, to tzw. **demokracja energetyczna**.¹ Dzięki możliwości użytkowania ogólnie dostępnych, odnawialnych i rozproszonych a jednocześnie niewyczerpywalnych źródeł energii następuje transformacja w sferze gospodarczej, ekologicznej, społecznej i kulturowej.

Jeszcze do niedawna społeczeństwo było jedynie konsumentem energii konwencjonalnej, obecnie dzięki nowym technologiom i większej świadomości indywidualnych jednostek stajemy się prosumentami energii elektrycznej. Każda osoba prywatna, społeczeństwo, lokalny biznes czy też samorząd może być zarówno PROducentem, jak i konSUMENTEM, czyli ma możliwość, wytwarzania energii na własny użytek oraz sprzedaży lub kupna prądu, a jednocześnie bycia połączonym z innymi użytkownikami „inteligentną siecią”.

W krajach, w których prowadzona jest odpowiednia polityka rządu, dzięki energetyce obywatelskiej powstają nowe miejsca pracy oraz przyczynia się ona do wzrostu gospodarczego.

Wyjątkowość odnawialnych źródeł leży w ich lokalności. W przeciwieństwie do tradycyjnych źródeł energii elektrycznej, sprawdzają się bardzo dobrze na poziomie małych i średnich instalacji tworzonych blisko lokalnych ośrodków popytu. Prawdziwym „końcem świata ery industrialnej” będzie już wkrótce zmiana energetycznego paradygmatu – odejścia od scentralizowanej, często sterowanej przez państwo makro-energetyki w stronę *energetyki rozproszonej*.

Jako organizacje pozarządowe proponujemy wsparcie i zaangażowanie w procesie budowania niezaprzeczalnej wartości w SPOŁECZNYM WYMIARZE ROZWOJU OZE, poprzez realizację tak postawionego CELU:

WYKSZTAŁCENIE SILNEJ GRUPY PROSUMENTÓW oraz sojuszników energetyki prosumenckiej posiadających większość wybudowanych mikroinstalacji, (co spowoduje

¹ D. Szwed, B. Maciejewska, *Demokracja energetyczna*, Zielony Instytut, Warszawa 2014, s. 4.

przełamanie monopolu koncernów energetycznych) i UWOLNIENIE RÓŻNYCH POTENCJAŁÓW ENERGETYKI OBYWATELSKIEJ.

Aby cel ten mógł zostać osiągnięty proponujemy szereg działań miękkich, które powinny w większości, zakończyć się wdrożeniem w postaci działań inwestycyjnych.

W ramach TPST należy wdrożyć program pn. „POZYTYWNA ENERGIA”, którego celem byłaby edukacja i włączenie społeczeństwa Subregionu Wałbrzyskiego w proces dekarbonizacji i transformacji. Program powinien być wdrażany w 4 etapach:

I ETAP: (projekty miękkie)

Przeprowadzenie subregionalnej KAMPANII INFORMACYJNO-PROMOCYJNEJ związanej z wyjaśnieniem na czym polega TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA, a w szczególności jak budować ENERGETYKĘ OBYWATELSKĄ i w jaki sposób każdy zainteresowany może się przyłączyć do tej transformacji. W ten sposób popularyzujemy temat, komunikujemy oraz dopuszczamy obywateli do współuczestnictwa/ włączenia społecznego – o co nam w szczególności chodzi.

II ETAP: (projekty miękkie)

Przeprowadzenie rekrutacji uczestników programu z podziałem na:

- indywidualnych obywateli,
- przedsiębiorstwa,
- gminy/sołectwa/dzielnice.

III ETAP: (projekty miękkie)

PARTYCYPACYJNE PLANOWANIE, w ramach którego zwiększamy świadomość społeczną poprzez dyskusje, debaty, edukację (warsztaty, szkolenia), wyjazdy studyjne. Na tym etapie powinny powstać również plany niskoemisyjne (indywidualne, firmowe, gminne, sołectkie, być może także wyłoni się pomysł utworzenia lokalnej spółdzielni energetycznej), które następnie będą wdrażane w IV etapie programu. Chcemy także na tym etapie wywołać prawdziwe ENERGETYCZNE POSPOLITE RUSZENIE, które powinno wyzwolić gospodarkę na rzecz energetyki obywatelskiej.

IV ETAP: - (projekty inwestycyjne)

W tym etapie oczekujemy projektów na mikroinstalacje, też na inne większe instalacje OZE, prowadzące do oddolnej samodzielności energetycznej, jak: biogazownie, wiatraki. Należy też włączyć termomodernizację. Wymaga ona sporo specjalistycznej wiedzy, której bardzo brakuje obywatelom. Uważamy, że powinna tutaj być duża elastyczność, gdyż część potrzeb znana jest już dziś, ale inne zostaną zdiagnozowane dopiero w III etapie programu. W tym etapie decydujemy o przygotowaniu inwestycji zaplanowanych w ramach programów niskoemisyjnych oraz dekarbonizacji.

Naszym zdaniem dzięki wdrożeniu programu POZYTYWNA ENERGIA zostaną uruchomione procesy partycypacyjne, w ramach których obywatele miast i regionów wspólnie angażują się w walkę ze zmianą klimatu i w ochronę środowiska, na czym nam szczególnie zależy.

To jest jeden z programów, który wydaje się na obecnym etapie konieczny, aby uwolnić gospodarkę na rzecz ENERGETYKI OBYWATELSKIEJ.

Jako sektor pozarządowy, zdajemy sobie sprawę, że w trakcie realizacji TPST pojawią się też inne potrzeby społeczne, wynikające z procesu transformacji jak np. konieczność poprawy kwalifikacji osób bezrobotnych lub tych, które mogą stracić pracę w wyniku transformacji. Jak również inne potrzeby edukacyjne, na które będzie potrzebna natychmiastowej reakcji wykorzystując wiedzę, doświadczenie i umiejętności sektora pozarządowego.

Jeżeli chodzi o model wdrożeniowy ww. programu, jak też innych potrzeb społecznych, które pojawią się na etapie wdrażania TPST to proponujemy formę KONKURSÓW GRANTOWYCH DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH, ewentualnie innych instytucji, czy firm mających doświadczenie w działaniach edukacyjnych i partycypacyjnych.

Profesjonalne działania wymagają środków, dlatego rekomendujemy wyznaczenie stałej, co rocznej puli środków w TPST Subregionu na tzw. miękkie projekty. Pula ta winna być weryfikowana przez zaplanowanie i przyjęcie przez organ zarządzający TPST w subregionie realizacji konkretnych miękkich projektów z ich budżetami.

Ze strony organizacji wspierających (centrów wsparcia, inkubatorów NGO, związków i federacji), a także ze strony Lokalnych Grup Działania (NGO – organizacji parasolowych powstałych w programie Leader), deklarujemy pomoc i zaangażowanie. Z racji ponad 20-letniego doświadczenia pracy ze społecznościami lokalnymi, cieszymy się dużym zaufaniem mieszkańców i na pewno będzie nam łatwiej przeprowadzić taką transformację energetyczną na poziomie lokalnym. Tzw. „oddolność” naszych działań idealnie wpisuje się w uruchomieniu procesu planowania i wyznaczania celów dla społecznego wymiaru energetyki odnawialnej. Zaproponowana formuła KONKURSÓW GRANTOWYCH jest przez nas realizowana z powodzeniem od wielu lat, a wdrożone procedury gwarantują przejrzysty proces wyboru zadań grantowych do realizacji. Należy też pamiętać, aby finansowanie projektów miękkich, jak i małych inwestycji było zaplanowane w formule prefinansowania dla beneficjentów, gdyż nie udźwigną oni ciężaru refundacji poniesionych kosztów i zaplanowane działania edukacyjne oraz inwestycje w energetykę obywatelską zakończą się fiaskiem. Sugeruje się również wprowadzenie tzw. rozliczenia ryczałtowego grantów zamiast na podstawie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, a także 100-procentowy poziom dofinansowania.

Dodatkowo rekomendujemy, aby w ramach dużych projektów inwestycyjnych zaplanowanych w TPST, obligatoryjnie przeznaczać część środków z budżetu na działania miękkie – chociażby po to, aby poinformować na szeroką skalę opinię publiczną o planowanej inwestycji i jej korzyściach dla społeczności lokalnej, „przemycając” również elementy edukacyjne związane z ochroną środowiska i klimatu.

Zwracamy też uwagę, aby nie bagatelizować aspektu partycypacyjnego przy wdrażaniu TPST, gdyż może to spowodować nieufność obywatelską i utratę legitymizacji dla podejmowanych inwestycji, co będzie miało skutki w lokalnych protestach i utrudni realizację TPST.

Wartość dodaną (w przypadku wdrożenia w ramach TPST proponowanych wyżej działań) upatrujemy w zbudowaniu SOLIDARNOŚCI TORYTORIALNEJ MIESZKAŃCÓW - której spoiwem może być właśnie ENERGETYKA OBYWATELSKA. Czas pandemii pokazał, że jako obywatele jesteśmy gotowi do ludzkiej solidarności i obywatelskiej aktywności – są to wielkie pokłady energii społecznej, którą należy wyzwolić, aby poradzić sobie także z tematem transformacji

energetycznej, obok kryzysów, które jeszcze przed nami. To jest ogromna rezerwa, po którą sięgnąć może tylko samorząd terytorialny, rozumiany jako WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW, a którą wesprzeć finansowo mogą programy takie jak TPST – nie zmarnujmy tego.